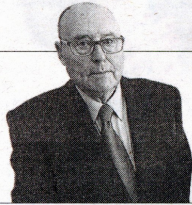

Corbera d'Ebre, la Gernika catalana, dicotomia de mort i vida

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Un passat recent colpidor. La voluntat, la fermesa i l'afany de supervivència va fer que els corberans que van tornar a la població terraltenca un cop acabada la guerra, dels enderrocs, en fessin noves cases

Dues grans valls, la de Canelles i la de l'Aubatà, embolcallen la situació estratègica de la població de Corbera d'Ebre, carregada d'història, esforç i treball, que baixant de Vilalba i la Fatarella, miren de cara a la Serra de Cavalls, traspasat el riu que arriba de Gandesa i rega els horts fins Camposines. Al poblat protohistòric situat al que la toponímia coneix per la Montera, s'hi van establir romans, visigots, àrabs i cristians. Ramon Berenguer IV, juntament amb les terres conquerides als andalusins, entre Lleida i Tortosa, les donà als cavallers de l'Orde del Temple l'any 1153, sota el domini del castell de Miravet, capital militar de la zona i de la Batllia de Miravet, que Gandesa va exercir de capital administrativa. A la Montera els àrabs hi tenien el castell que fou reformat pels cristians, quadrículant les muralles defensades per torres rodones laterals, mirant les quatre orientacions.

Joan Fuguet, l'historiador i arquitecte medievalista, així ho explica quan els castells andalusins foren canviats amb millors potencialitats defensives pels Templers. Malauradament no es conserva la carta de poblament que a bon segur fou atorgada entre els darrers anys del segle XII i principis del XIII, on s'estipulava la defensa que els repobladors havien de donar en cas de ser cridats a la guerra, els impostos o delmes que havien de pagar, el repartiment de les terres, les lleis i mesures que s'havien d'aplicar.

La situació estratègica entre les dues valls, que baixen del nord i miren de cara a Cavalls, fou determinant durant la Batalla de l'Ebre. Als primers minuts del dia 25 de juliol del 1938, les tropes republicanes passaren l'Ebre, sense cap suport logístic de vehicles motoritzats, amb l'objectiu d'arribar al riu Algars, per fer-s'hi forts. Milers de soldats molts d'ells joves de 17 i 18 anys, arribaren a peu a Gandesa, carregats i cansats el matí del dia 25, on foren aturats pels franquistes. Les divisions republicanes s'escamparen

Panoràmica del poble vell i el nou de Corbera d'Ebre. FOTO: JOAN REVILLAS

per la dreta i l'esquerra entre Vilalba, les serres de Pàndols i Cavalls, deixant Corbera a l'epicentre. Franco, per demostrar la potencialitat militar del seu exèrcit, ajudat per Hitler i Mussolini, ordenà immediatament el bombardeig de Corbera. El primer es produí entre les 4 i les 5 de la tarda, per la Luftwaffe de la Legió Còndor. L'objectiu era atemorir i desmoralitzar els joves soldats republicans aposentats al redós de Corbera. Els dies següents, els Heinkels, els Stukas i els Messerschmitts, seguiren bombardejant la població passant per destruir els ponts provisionals sobre l'Ebre per evitar el pas de tancs, camions i materials de subministraments. Corbera, el que avui coneixem pel Poble Vell, quedà derruïda. La majoria dels seus habitants es refugiaren als masos propers i alguns ultrapassaren l'Ebre on familiars o amics els albergaven. Molts d'ells moriren metrallats per l'aviació.

La voluntat, la fermesa i l'afany de supervivència feu que el corberans que tornaren acabada la guerra, dels enderrocs, en fessin

noves cases, nascudes per imperiosa necessitat de refugi i retornar a la normalitat quotidiana. Construir els habitatges a un costat i altre de la carretera N-420. Aprofitaren materials de les cases derruïdes, de les trinxeres, refugis i xaboles que havien construït els soldats i amb guix, calç, que fabricaren ells mateixos i pedres extretes de les seves finques, anaren edificant la Corbera actual.

Entre el 1935 i 1940, Corbera havia perdut més de 500 habitants. Molts moriren als camps de batalla, alguns refugiats mai tornaren, altres foren afusellats i per malalties només tres quartes parts dels habitants van sobreviure. Acabada la guerra, alguns corberans treballaven com a metallers recollint ferralla i s'arribaven a treure fins a 150 pessetes diàries, quan el jornal es cobrava a 25. Bastants d'aquests deixaren la seva pell quan els explotaven les bombes de manipulaven. A una finca de la meua propietat, coneguda per Gironesos, al terme de Corbera, dos germans moriren destrossats i el meu pare em con-

tà que el tros més gros que va quedar era com un dit d'una mà.

Ara resta la història i l'esforç dels corberans treballant per la pau i la reconciliació. El Poble Vell, amb l'església restaurada per actes culturals, el Centre d'Interpretació "115 dies" i l'Abecedari de la Llibertat, amb text de Josep Mª Ainaud de Lasarte, Corbera recorda la Batalla de l'Ebre per exaltar la concòrdia i l'amor entre els homes de bona voluntat. Rememora els milers de morts dels dos bàndols, de soldats innoents, sense altra ideologia que la de sobreviure la barbàrie i la incomprensió.

Els corberans tenen una gloriosa història medieval i una tristíssim record recent que mai hauria hagut d'esdevenir. Avui resulta ser una atracció turística visitada per milers d'interessats en la història, el paisatge, la grandiositat de les seves valls i el retrobament de la Pau. Queda a la vista un poble enrunat i un nou poble nascut per l'esforç dels seus habitants. Vet aquí la dicotomia entre la mort i la vida, i la voluntat de sobreviure dignament!